

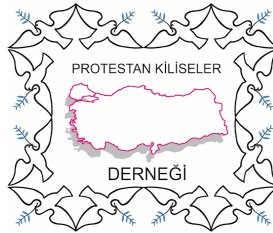

2021 Hak İhlalleri İzleme Raporu

Hazırlayan

Protestan Kiliseler Derneği

18.03.2022

Giriş, Arka Plan ve Özet

Uzun yıllardır hazırlanan, Türkiye Protestan Toplumu açısından Hak İhlalleri İzleme Raporu'nu bu yılda kamuoyuna saygılarımızla sunuyoruz.

Bu rapor da öncelikle şunları bulacaksınız.

- Türkiye Protestanlarını tanımayanlar için özet şekilde tarihsel ve güncel sosyolojik bilgiler
- Raporun Amacı
- Raporun incelediği alanlarda özet bilgiler
- Raporun incelediği alanlarda daha geniş bilgiler.

Arka Plan

Türkiye Protestan toplumu, büyük çoğunluğu İstanbul, Ankara ve İzmir'de olmak üzere, irili ufaklı yaklaşık 186 kilise/topluluktan oluşmaktadır.¹

Protestan toplulukların kurduğu 13 vakıf, 20 vakıf temsilciliği, 33 kilise derneği ve bu derneklere bağlı 53 temsilcilik olmak üzere 119 topluluğun bir tüzel kişiliği bulunmaktadır. Geri kalan toplulukların herhangi bir tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bunların yaklaşık 15 tanesi ev topluluğudur². 6 topluluk ofislerde toplanmaktadır. Yaklaşık 13 Protestan kilisesi, tarihi kilise binalarında toplanmaktadır. Diğer topluluklar ise kendilerine ait veya kiraladıkları kamuya açık bir mekânı tüzel kişiliğe sahip olmadan kullanan topluluklardır.

Protestan toplumu, 2021 yılı içerisinde de Eğitim sistemi içinde kendi din görevlilerini yetiştirme olanağına sahip olamamıştır. Bu nedenle, Protestan toplumu, din görevlilerinin büyük çoğunluğunu usta çırak yöntemiyle kendi içerisinde yetiştirmektedir. Din görevlilerinin küçük bir kısmı yurt dışında bulunan ilahiyat okullarında eğitim almakta, bir kısmı ise yurt içinde düzenlenen seminerler aracılığı ile dini önderlik için gerekli bilgi ve becerileri edinebilmektedir. Son yıllarda yerli Protestan din görevli sayısında büyük artış olmakla birlikte, henüz tüm ihtiyacı karşılayacak kadar yerli Protestan din görevlisi olmadığı için bazı kiliselerin ruhani liderliğini yabancı uyruklu pastörler (Protestan ruhani önder) yapmaktadır. Ancak 2019 yılında çok yoğun bir şekilde başlayan ve 2020 yılında da devam eden ve 2021 yılında azalmakla birlikte devam eden yabancı uyruklu din görevlilerinin N-82 ve G-87 kodları³ verilerek Türkiye'ye girişinin engellenmesi veya vize/oturma verilmeyerek Türkiye'yi terk etmeye zorlanması vb. nedenler yabancı din görevlilerinin ruhsal önderlik yaptığı bazı Protestan topluluklarında ciddi sorunlara yol açmıştır.

Protestan Kiliseleri, hiyerarşik ve merkezi bir yapıya sahip değildir. Her kilise kendi içinde bağımsızdır. Ancak Protestan Kiliseleri arasında birlik, dayanışma ve iş birliği amacı ile

¹ Bu rakam ibadet dili Türkçe olan toplulukları ifade etmektedir. Tam sayı bilinmemekle birlikte Türkiye genelinde başta İran'lı mültecilerin oluşturduğu farklı dillerde 100'e yakın Protestan topluluğu daha bulunmaktadır.

² Ev toplulukları; herhangi bir kamusal görünürlüğü olmayan, topluluk üyelerinin evlerinde düzenli olarak bir araya gelen grupları ifade etmektedir.

³ N-82: (Girişi ön izne bağlı yabancı) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu m.9/7 uyarınca giriş yasağı bulunan kimi yabancıların ülkeye kabulü ön izne bağlanabilir. Hakkında N-82 tahdit kodu bulunan kişinin ülkeye girişi ön izne bağlanmış demektir.

G-87: Genel güvenlik açısından tehlike arz etmekte olan yabancı kişiler

80'li yılların sonundan itibaren kilise pastörleri bir araya gelmeye başlamış ve 90'lı yılların ortalarından itibaren bu birliktelik yapısal bir ivme kazanarak kısa adı TeK (Temsilciler Kurulu) olan Protestan Kiliseler Birliği kurulmuştur. Eski dernek yasalarındaki sınırlamalar nedeniyle uzun yıllar TeK'in resmi makamlar önünde temsil sorunu olmasından dolayı, Dernekler Kanunu'nun değişmesi ile dernek kurulmasına karar verilmiştir. Protestan Kiliseler Derneği 23.01.2009 tarihinde kurulmuştur. Şu anda Protestan Kiliseler Derneği, Türkiye Protestan toplumunun büyük kısmının temsil ve birlik kurumu olarak faaliyetini sürdürmektedir.

Protestan Kiliseler Derneği/Birliği, 2007 yılından itibaren Türkiye'deki Protestan toplumunun durumunu ortaya koyan izleme raporları⁴ yayınlamaktadır. Protestan Kiliseler Derneği, inanç ve fikir özgürlüğüne büyük önem vermekte, bunların herkes için ve her yerde hayata geçmesini istemekte ve bu yönde çaba sarf etmektedir. Protestan toplumunun durumunu ortaya koymak ve kamu görevlileri, sivil toplum ve medya ile paylaşmak amacıyla her yıl hazırlanan izleme raporlarının bu amaca hizmet etmesi amaçlanmaktadır.

Özet

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde yer verilen en temel insan haklarından olan din veya inanç özgürlüğü, ülkemizde uluslararası insan hakları hukuku ve Anayasa ve ulusal mevzuatla güvence altına alınmıştır. Genel olarak inanç özgürlüğünün bulunduğu ülkemizde, yasal güvencelere karşın Protestan toplumu için 2021 yılında da bazı temel sorunlar varlığını sürdürmektedir. Türkiye'de inanç özgürlüğünün gelişmesine katkı sağlaması, Protestan toplumunun 2021 yılında din ve inanç özgürlüğü açısından yaşamış olduğu deneyimleri, sorunları ve olumlu gelişmeleri ortaya koyması amacıyla bu rapor hazırlanmıştır.⁵ 2021 yılındaki durum kısaca şöyle özetlenebilir:

- Protestan Hristiyanlara yönelik kişi veya kurumlara sadece inançlarından ötürü nefret duyarak fiziksel saldırıyı içeren nefret suçu tarafımıza bildirilmemiştir.
- Protestan Hristiyanlara yönelik, kişi veya kurumlara sadece inançlarından ötürü nefret duyarak bu nefretini sözlü veya yazılı olarak belirten, kamuoyunda nefretin oluşması için kışkırtan nefret söylemlerinde 2021 yılında önceki yıla göre artış olmuştur.
- 2021 yılında da Covid-19 salgını tüm toplumu etkilediği gibi Protestan toplumunu da derinden etkilemiştir.
- 2021 yılında da Hristiyan ibadetine mahsus ibadet yeri kurma ve ibadet için kullanılan mekânların kullanımını sürdürme ve var olan ibadethaneleri kullanma talepleri ile ilgili sorunlar devam etmektedir.
- 2021 yılında da kiliselerin vakıf kurarak tüzel kişilik kazanma eğilimi güçlenmeye devam etmiştir.
- 2021 yılında da Hristiyan din görevlisi yetiştirme hakkının korunması yönünde herhangi bir ilerleme olmamıştır. Çok sayıda yabancı uyruklu kilise önderi sınır dışı edilmiş, ülkeye giriş izni verilmemiş ve / veya oturma izinlerini yenileyememiştir.

⁴ 2009 Yılından önce "Birlik" ifadesi kullanılmaktaydı. http://www.protestankiliseler.org/?page_id=638

⁵ Toplumumuz, herkes için inanç özgürlüğünü savunmaktadır. Bu hak inanmama özgürlüğünü de içermektedir.

Nefret Suçları, Söylemleri, Sözlü ve Fiziksel Saldırılar

2021 yılı içerisinde Protestan toplumuna yönelik fiziksel saldırı tarafımıza rapor edilmemiştir.

2021 yılında önceki yıla göre nefret söylemlerinde artış meydana gelmiştir.

- Aydın Kurtuluş Kilisesi: Kilise görevlisi Emin T. ve genel olarak kilise topluluğu Haziran -Temmuz aylarında Bursa'da yaşayan T. U. adlı kişinin internet (Facebook) üzerinden yaptığı yayınlarla tehdit edildi. Bu yayınlara Aydın'da yaşayan çeşitli kişilerin de katılması ve yayın içeriklerinde Hristiyanları öldürmek, kafalarını kesmek vb. açıkça niyet ve tehdit telkin edilmesi üzerine Kilise görevlisi Emin T. tarafından emniyet güçlerine suç duyurusunda bulunuldu. Aydın'da yaşayan bir kişi gözaltına alındı ve bir süre sonra serbest bırakıldı. Süreç hakkında yetkili mercilerden topluluğa henüz bir bilgilendirme ulaşmadı.
- Artvin Arhavi Topluluğu yıl içinde önce yerel basında "Misyonerler buraya da geldiler" şeklinde yazılı ve dijital bir saldırı kampanyasıyla karşılaştı. Daha sonra "bazı kişiler" Arhavi'deki topluluktan sorumlu olan arkadaşımızın ev sahibine ulaşarak baskı ve rahatsız yaratarak evden çıkartmasını istediler. Bir siyasi partinin ilçe başkanı tarafından sosyal medyada "Onları yok edeceğiz" üsluplu yayınlar yapıldı. Topluluk önderi tarafından İlçe başkanı ile görüşülmesinden sonra kişi tepki göstermeyi bıraksa da sokakta ve sosyal medya da tepkiler devam etmektedir. Topluluk önderi arkadaşımız sokakta yürürken "Ölü Papaz yürüyor" biçimli tehditkâr sözlere muhatap olmaya devam etmektedir.

2021 yılı içerisinde Protestan toplumu üyelerine ve Hristiyan olmamakla birlikte Hristiyan kurumlarında çalışan kişilere muhbirlik/ajanlık teklifleri yapılmaya devam etmiştir. Protestan Topluluğunun bulunduğu birçok şehirde kendisini istihbarat görevlisi olarak tanıtan kişiler tarafından, yerli ve mülteci Hristiyanlara, Hristiyan olan kişiler, kiliseler, kilise faaliyetleri ve Hristiyan kurumlar hakkında bilgi almak amacıyla tehdit, vaat, menfaat ve para teklif etme yöntemleri kullanarak ajanlık/haber elemanı olma teklifleri yapıldığı rapor edilmiştir.⁶ Bu bilgi kendilerine muhbirlik/ajanlık teklifi sunulan kişilerden gelmiştir. 2021 yılında benzer durumda 8 vaka bildirilmiştir.

Protestan kilise ve kuruluşları kamuya açık yapılardır, şeffaflık, yasalara uyma ve ulusal hukuki çerçeve içinde hesap verebilirlik ilkelerini gözetirler. Çoğu kilise bir tüzel kişilik altında örgütlenmiş ve çeşitli kurumların denetimine açıktır. Hal böyle iken bu tip kuşkucu ve şeffaf olmayan girişimler dikkat çekicidir. Ülkemizin geçmiş yıllarda bu tarz yapılardan gördüğu zarar ve acı göz önüne alındığında topluluk içinde endişe yaratmaktadır.

⁶ Muhbirlik teklifini kabul etmeyen bazı kişiler işyerlerine yapılan baskı sonucu işlerini kaybetmişlerdir. Ancak bu kişilerin güvenlik endişeleri nedeni ile bu durumlar hakkında detaylı bilgiler verememekteyiz.

İbadet Yerleriyle İlgili Sorunlar

İbadet yeri kurma ve yaşatma hakkı din ve inanç özgürlüğünün önemli bir parçasıdır. Türkiye Protestan toplumu büyük çoğunlukla yeni Hristiyanlardan oluştuğu için Türkiye’de bulunan Geleneksel Hristiyanların sahip olduğu kültürel ve dini mirasın bir parçası olan dini yapılardan yoksundur. Kullanılabilecek tarihi kilise binaları çok sınırlı sayıdadır. Bu nedenle Protestan toplumunun çok büyük bir kısmı ibadet yeri sorununu dernekler ve vakıflar kurarak veya var olan derneklerin veya vakıfların temsilciliğini alarak “klasik” kilise binası yapısında olmayan, bağımsız bina, dükkân, depo vb. yerler kiralarak/satın alarak aşmaya çalışmaktadır. Çok küçük bir kısmı kendi müstakil binalarını inşa edebilmiştir. Ancak bu durumda bu mekânların da büyük kısmı ibadet yeri statüsünden yoksundur. Bu nedenle fiilen ibadethane olarak kullanılan mekânlar ibadet yeri olarak tanınmamaktadır. Bunun sonucunda da ibadet yeri statüsüne sahip mekânlar için sağlanan elektrik, su, vergi muafiyeti vb. kolaylıklar ve avantajlar kullanılamamaktadır. Kamuya kilise olarak tanıtılmaları durumunda ise, yasal olmadıkları ve kapatılması konusunda uyarı almaktadırlar.

2021 yılı sonu itibari ile Protestan toplumunun ibadet yeri kullanım durumu şöyledir: Türkiye genelinde var olan, bilinen Protestan topluluğu sayısı 186’dır. Bu toplulukların ibadet yeri kullanımını incelendiğinde

- Kendilerine ait (şahıs veya tüzel kişilik) müstakil/bağımsız bina da ibadet eden topluluk sayısı 19’dur.
- Kendilerine ait (şahıs veya tüzel kişilik) müstakil/bağımsız olmayan bina da ibadet eden topluluk sayısı 35’dir.
- Geleneksel tarihi kilise binasında ibadet eden topluluk sayısı 11’dir.
- Kiralık bir mekanda ibadet eden topluluk sayısı 99’dur.
- Ev veya ofislerinde ibadet eden topluluk sayısı 21’dir.
- Şapelde (küçük dua evi) ibadet eden topluluk sayısı 1’dir.

Ev toplulukları ve kiralık mekanları kullanan toplulukların sayısına bakıldığında ibadet yeri sorununun Protestan toplumu için ne kadar önemli ve kırılmalığa sebep olan bir sorun olduğu görülmektedir.

- Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne devrolmuş Diyarbakır Ermeni Protestan Kilisesi vakfına ait kilise binası, itirazlara ve Diyarbakır’da kilise ibadet yeri ihtiyacı olmasına rağmen kütüphane yapılmak üzere Kültür Bakanlığına 21 şubat 2021 tarihinde kiralanmıştır.
- Tekirdağ Protestan Topluluğu 2021 yılı Temmuz ayında dernek çatısı altında faaliyetlerine başlamış. Çevreye verdikleri bir rahatsızlık olmamasına rağmen komşular ve bazı insanlar tarafından belediye, valilik ve Cumhurbaşkanlığı’na şikayetlerde bulunarak sürekli rahatsız edilmekte, denetimlere maruz kalmakta ve o bölgeden taşınmaları için baskı görmektedirler.
- Artvin ili Arhavi ilçesinde yaşayan Protestan Toplumu üyeleri toplantı yeri kiralamış ve bu toplantı yeri için tadilatla başlamak istemişlerdir. Tadilat işini alan ustalara baskılar sonucu iş yapılamamış ve mal sahibi yapılan baskılara dayanamayarak kira kontratını iptal etmiştir. Topluluk kendi evlerinde bir araya gelmeye devam etmektedir.

Büyümeye devam eden Protestan toplumu için ibadet yeri sorunu 2021 yılında da ciddi bir sorun olarak devam etmektedir. Yukarıda ki örneklerden yola çıkarak özellikle Hristiyanların yakın geçmişte neredeyse hiç yaşamadığı ve/veya Hristiyan ibadethanesi bulunmayan küçük yerleşimlerde Protestan toplumu üyeleri görünür oldukça ciddi bir toplum baskısı ile karşı karşıya kalmaktalar. Kamu kurumlarının bu baskıyı daha da ağırlaştırmak yerine oradaki küçük Hristiyan toplulukları koruyucu ve kolaylaştırıcı rol üstlenmeleri insan haklarına ve devletin temel görevlerine daha uygun düşecektir.

Dini Yayma Hakkı

2021 yılında bu hak ile ilgili bir ihlal bildirilmemiştir.

Eğitimde Karşılaşılan Problemler ve Zorunlu Din Dersi

2021 yılında eğitim hakkının kısıtlanmasına ilişkin bir ihlal bildirilmemiştir.

2021 yılında zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (DKAB) ile ilgili ve muafiyet hakkı ile ilgili tarafımıza bilgi ve tecrübe eksikliğinden kaynaklı küçük sorunlar bildirilmiş ancak okullarla yapılan kısa görüşmeler sonucunda hızlıca çözüme kavuşturulmuştur.⁷

Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi'nin inanç özgürlüğü, laiklik ve bilimsel eğitime aykırı olduğu yerel mahkemeler ve AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) kararları ile belirlenmesine ve dersin zorunluluğunun kaldırılması gerektiği belirtilmesine rağmen uygulanmaya devam etmektedir.⁸

Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi içeriğinin ve kullanılan kaynaklarının mevcut hali çoğulculuktan uzak, Hristiyanlık ile ilgili kısımları İslam dini bakış açısıyla oluşturulmuş ve Hristiyanların kendi görüşlerine yer verilmemiştir.

Din Görevlisi Yetiştirememe ve Yabancı Uyruklu Protestanların Sorunu

2021 yılında da Türkiye'deki mevcut yasalar, Hristiyan din görevlisi yetiştirilmesine veya herhangi bir şekilde dini topluluk üyelerinin eğitilmesi amacıyla dinsel eğitim verecek okullar açılmasına olanak vermemiştir. Oysa din görevlisi yetiştirme hakkı, din ve inanç özgürlüğünün temel taşlarından biridir. Protestan toplumu bu sorunu usta çırak yöntemi, yurt içinde verilen seminerler, yurt dışında eğitim almak üzere öğrenci gönderme ve yabancı uyruklu din görevlilerinin ruhani desteği gibi yöntemlerle çözmeye çalışmaya devam etmektedir.

2021 yılında toplulukların büyük çoğunluğunun ruhani liderliğini yerel insanların üstlenmesine rağmen yabancı uyruklu din görevlilerine olan ihtiyaç hala devam etmektedir. Azalmakla birlikte 2021 yılında da yabancı uyruklu din görevlilerine ve topluluk üyelerine yönelik sınır dışı etme, Türkiye'ye girişe izin verilmeme ve oturma izni veya vize vermeme

⁷ Muafiyet Hakkı, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 9 Temmuz 1990 gün ve 1 sayılı "Azınlık okulları dışında kalan ilk ve orta öğretim okullarında öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti uyruklu, Hristiyanlık ve Musevi dinlerine mensup öğrencilerin bu dinlerden birine mensup olduklarını belgelendirmeleri kaydıyla Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine girmelerinin zorunlu olmadığı, ancak bu derse girmek istedikleri takdirde velilerinden yazılı dilekçe getirmelerinin gerekli olduğu hususunun kabulü kararlaştırıldı" kararına istinaden uygulanmaktadır.

⁸ <https://www.hukukihaber.net/egitim/mahkeme-zorunlu-din-dersinden-muafiyet-sartini-hukuka-aykiri-buldu-h344451.html>

vakaları yaşanmaya devam etmiştir. Birçok topluluk çok zor durumda kalmıştır ve din görevlisi ihtiyacı ciddi oranda devam etmektedir.

	2019	2020	2021	Total
ABD	15	10	3	28
Büyük Britanya	5	1		6
Kore	4	3	1	8
Almanya	3	4	1	8
Diğer Avrupa	2	4	2	8
Latin Amerika	2	3	0	5
Diğer Dünya	4	5	6	15
Toplam	35	30	13	78

2021 yılındaki vakaları için "diğer" ülkeler: Hollanda, Norveç, Kanada, Mısır, Kazakistan, Filipinler, Özbekistan

Etkilenen kişi sayısı (kod almamış ancak aile bütünlüğünü korumak için Türkiye'den ayrılmak zorunda kalanlar)

	2019	2020	2021	Total
Kod alan	35	30	13	78
Eşleri	24	12	5	41
Çocukları	28	31	7	66
Toplam	87	73	25	185

Yukarıda ki tablolardan da görüldüğü üzere nüfusu zaten çok az olan Protestan Toplumunu ciddi oranda olumsuz etkileyen bir durum ile karşı karşıya kalınmıştır.

Bu kişilerin büyük kısmı uzun yıllardır ülkemizde yerleşik olarak aileleri ile birlikte yaşamaktadır. Haklarında hiçbir suç kaydı, soruşturma veya mahkumiyet bulunmamaktadır. Bu durum büyük bir insani sorunu da ortaya çıkarmıştır. Aileden birine verilen ön habersiz giriş yasağı aile birliğini bozmuş, tüm aile fertlerini büyük bir kaos ile baş başa bırakmıştır.

Bu kişilerin büyük kısmı N82 (Türkiye'ye girişi ön izne bağlı olma durumu) kodu almıştır. Yasağı koyan idari yetkililer, mahkemeye sundukları savunmalarında N82'nin bir giriş yasağı olmadığını, sadece ön izin olduğunu belirtmektedir. Ancak pratikte bu duruma maruz kaldıktan sonra vize başvurusunda bulunan kişilerin tamamının başvurusu reddedilmiştir. N82 hukuken giriş yasağı olmamakla birlikte pratikte Türkiye'ye giriş yasağı olarak uygulanmaktadır.

Bu kişilerin az bir kısmı da G87 kodu almıştır. (Genel güvenlik açısından tehlike arz eden kişiler) Bu kod daha çok yabancı ülkelerde silahlı eylemlere katılmış, terörist organizasyonlar da veya eylemlerinde yer almış kişilere verilirken, ülkemizde hiçbir suç kaydı olmayan, şiddet karşıtı ve sadece inanç odaklı yaşayan Protestan Toplumu

üyelerine herhangi bir kanıttan yoksun şekilde verilmesi bizleri ve mağdurları derinden yaralamıştır. Bu insanlara en az 5 yıl ülkemize girememe yasağı verilmiştir.

Bu durumlarda açılan davalarda bu kişilerin Türkiye aleyhine faaliyet sürdürdüğü, misyonerlik yaptığı ve bazılarının Derneğimiz tarafından her yıl olmak üzere yirmi yıldır organize edilen Aile Konferansına veya tamamen yasal ve açık seminer vb. toplantılara katılmaları gerekçe gösterilmiştir. Davaların bir kısmı sonuçlanmış ve somut hiçbir gerekçe, kanıt, bilgi, belge gösterilmeden bu kişilerin aleyhine karar verilmiştir. Çok az dava da olumlu karar çıkmıştır. Ancak idare kararları uygulamamakta ısrar etmekte ve tekrar kod ya da vize iptali vererek bir daha dava sürecini baştan başlatmakta ve bürokrasi içinde keyfi uygulamalarla insanların umutlarını yok etmektedir.⁹ Olumsuz sonuçlanan davalar için Anayasa Mahkemesi'ne itirazda bulunulmuştur. Bazı davalar Anayasa mahkemesi tarafından da olumsuz sonuçlanmış ve AİHM'e başvurular başlamıştır. Mağdurlar açısından çoğunluğunun iç hukuk süreci devam etmektedir. Umudumuz hiçbir hukuki gerekçesi olmayan ve insan haklarına aykırı bu durumların Anayasa Mahkemesi'nde adaletle sonuçlanmasıdır.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olupta eşi yabancı uyruklu olan bazı karma evlilikler de bu muameleye maruz kalmıştır. Vakaların çoğunda yabancı uyruklu kadın ve eşi Türk, Pastör (dini önder) konumundadır. Mağdurun, çoğu vaka da Kilisede herhangi bir ruhani görevi bulunmamaktadır. Bu durum da aile bütünlüğü bozularak Türkiye vatandaşı olan Protestan önder ülkeden ayrılmaya zorlanmaktadır. Nitekim en az 4 aile bu şekilde ülkemizden ayrılmak zorunda kalmıştır.

Derneğimiz, ülkemizin egemenlik hakkına, yani ülkemizde kimin bulunup bulunmayacağına karar verme hakkına, saygı duymakla birlikte bu kişilerin Hristiyan olmaları dışında başka neden olmaksızın bu muameleye maruz kalmasını büyük bir hak ihlali ve ayrımcılık olarak görmektedir.

Ayrıca ülkemizde yaşayan yabancı uyruklu Protestan toplumu üyeleri her an Türkiye'den gönderilme endişesi yaşamaktadır. Bu nedenle birçok yabancı uyruklu aile ya da birey kilise toplantı ve etkinliklerine katılmamakta ve/veya aile gönüllü olarak ülkemizden ayrılmaktadırlar. Ancak gönüllü ayrılanlar ile ilgili sağlıklı bir kayıt tutulmadığından verilere bu raporda yer verilmemiştir.

Tüzel Kişilik / Örgütlenme Hakkı

Tüzel kişilik sorunu Türkiye'deki özellikle azınlık grupların olmakla birlikte tüm dini grupların sorunudur. Protestan toplumu ağırlıklı olarak bu sorunu dernekler ve vakıflar kurarak veya kurulu olan bir derneğin/vakfın temsilciliğini alarak çözmeye çalışmaya devam etmektedir.

2021 yılı itibariyle, Protestan toplumu üyelerinin kurduğu 13 vakıf, 20 vakıf temsilciliği, 33 kilise derneği ve bu derneklere bağlı 53 temsilcilik olmak üzere 119 topluluğun bir şekilde bir tüzel kişiliği bulunmaktadır. Geri kalan toplulukların herhangi bir tüzel kişiliği

⁹ Eski eşi ve çocukları Türk vatandaşı olan Sirilanka Uyruklu G.D. Kandasamy oturumunun iptali için açtığı davayı uzun uğraşlar sonucu Ailenin kutsal birliği ilkesine dayanarak kazanmasına rağmen göç idaresi oturum vermeyerek tekrar mahkeme açması gerektiğini belirtmiştir. Tekrar mahkeme süreci başlamıştır.

30 yıldan uzun zamandır ülkemizde yaşayan ve İstanbul'da Altıntepe Protestan kilisesinde resmi olarak hizmet eden İspanya uyruklu C. Madrigal önce tekrar çalışma izni verilmiş ve kısa bir süre sonra iptal edilerek ülkeyi terk etmesi istenmiştir.

bulunmamaktadır. Tüzel kişilik kazanma eğilimi ve isteği devam etmektedir. Ancak dernekler ve vakıflar 'kilise' veya 'ibadet yeri' olarak kabul edilmemektedir. Dini toplulukların tüzel kişilik kazanma sorunu tam olarak çözüme kavuşturulamamıştır. Mevcut yasal yol, toplulukların 'dini topluluk' olarak yasal bir kimliği olmasına fırsat vermemektedir. Buna ek olarak, mevcut 'dernekleşme' yolu, pek çok küçük kilise için karmaşık ve uygulanması zor görünmektedir. Yine vakıfların kuruluş maliyetlerinin yüksek olması ve uzun hukuki prosedür küçük toplulukların tüzel kişilik kazanmasını zorlaştırmaktadır. Küçük Protestan toplulukları bu sorunu daha çok var olan bir kilise derneğinin veya vakfın temsilciliğini alarak çözmeye çalışmaktadır.

Vakıf kurulmasına izin verildikten sonra son yıllarda kiliselerin vakıflaşma eğilimi ağırlık kazanmaktadır.

İnancı Açıklama Zorunluluğu

2021 yılında bu konuda bir hak ihlali tarafımıza bildirilmemiştir. Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinden muafiyet için kişinin inancını açıklamak, hatta ispat etmek zorunda kalması hak ihlali olarak devam etmektedir. Bu konunun çözülmesi için AİHM ve yerel mahkeme kararlarının uygulanması gerekmektedir.¹⁰

Covid-19 Salgını ve Kiliselere Etkileri ve Ayrımcılık

2020 yılında tüm dünya ile birlikte ülkemizi de etkisi altına alan Covid-19 salgını tüm toplumla birlikte Protestan toplumunu da etkisi altına almıştır. 2021 yılında etkisi azalmakla birlikte kiliselere olumsuz etkisi devam etmiştir. Hafta sonu yasaklarından en çok etkilenen kesim Pazar gününün ibadet günü olması nedeni ile Hristiyan bireylerdir.

2021 yılında da kısıtlama kararları alınırken Hristiyan vatandaşlar göz ardı edilmiştir. Hiçbir genelge ve yönerge de kiliselerin toplantılarda uyması gereken kurallar belirtilmemiş, konu ile ilgili bilgi edinme talepleri cevaplanmamış veya genel bir açıklama ile geçiştirilmiştir. Bu durum kiliselerde karışıklık yaratmıştır. Bu durumda derneğimiz, kendi tavsiyelerimizi oluşturarak kiliseler ile paylaşmaya ve süreci doğru yönetmeye çalışmıştır.

Hafta sonu yasakları döneminde 2021 yılında yerel yetkililer kilise görevlilerinin kiliseyi açmasına ve internet yayınları yapabilmesine olanak tanımada daha kolaylaştırıcı olmuşlardır. Ancak süreç bir bütün olarak değerlendirildiğinde zaten dezavantajlı olan Hristiyanlar pandemi döneminde daha da ağırlaşmış bir dezavantaj yaşamışlardır.

Medya

Protestan toplumu için önemli sorunlardan biri de toplumda sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla oluşan nefret söylemlerindeki artıştır. Sosyal medyada faaliyet gösteren Hristiyan nefretinden beslenen, Hristiyanları ve onların internet siteleri ve sosyal medya hesaplarını kendilerine hedef seçen sosyal medya gruplarının faaliyetleri, pandeminin de etkisiyle internette ve sosyal medyada daha çok zaman geçirilmesinden kaynaklı olarak gerek kiliselerin resmi hesaplarına, gerek kilise önder ve üyelerine gerekse de genel olarak Hristiyanlık, Hristiyan değerleri ve Hristiyanların kutsallarına yönelik nefret söylemi, hakaret ve küfre varan söylemlerde artış dikkat çekici boyuta gelmiştir.

¹⁰ <https://www.hukukihaber.net/egitim/mahkeme-zorunlu-din-dersinden-muafiyet-sartini-hukuka-aykiri-buldu-h344451.html>

Hedef gösterme, ötekileştirme, ayrıştırma ve her türlü ayrımcılığın merkezi konumuna gelmiş olan sosyal medya aynı zamanda bilgi kirliliğinin de en yüksek olduğu mecra haline gelmiştir. Bu platformda kolayca nefret söylemi yaşam alanı bulmaktadır.

Bütün Hristiyan mezheplerine ve azınlık gruplarına yönelik bu tür eylemler Protestan toplumunda endişeye neden olmaktadır.

Yaygın medyada ve ulusal internet medyasında nefret söylemlerinde azalma devam etmektedir. Ancak insanların haber alma eğilimlerinin değiştiiğini, klasik medya araçlarının dışında internet siteleri ve sosyal medya üzerinden haberlerin okunduğunu araştırmalar net bir şekilde göstermektedir.

Yukarıda (bknz syf 4) bildirilen Aydın ve Arhavi deki iki önemli nefret söyleminin ve tehdit suçunun oluşturulduğu ve organize edildiği alan sosyal medyadır. Yıl içinde bu kadar önemli ve yakın tehdit olmamakla birlikte bu durumlara benzer birçok vaka yaşanmaktadır.

Diyalog

2021 yılında da Hükümet tarafından ve/veya resmi kurumlar tarafından düzenlenen dini grupların davet edildiği toplantılara Protestan toplumu/kilise temsilcileri davet edilmemiştir. Bu durum 2021 yılında da Türk Protestan Toplumu'nu yok sayma, görmezden gelme eğiliminin devam ettiğini göstermektedir.

2021 yılında da bazı belediyeler ve ilgili yerel kurumlar ile yakın iletişim söz konusu olmuştur. Ancak ilgili tüm kamu kurumlarını kapsayacak bir iletişimi arzulamaktayız.

Protestan toplumu başta Hükümet, TBMM ve belediyeler olmak üzere tüm kamu kurumları ile ilişkilerin gelişmesine önem vermeye devam etmektedir.

Tavsiyeler

- Hükümet veya kamu kuruluşlarının Protestan toplumunu ilgilendiren konulardaki çalışmalarında toplumumuzla diyalog halinde olması, yapılan toplantılara resmi olarak Protestan kurum temsilcilerininin davet edilmesi, önyargıların aşılmasına ve sorunların çözülmesine katkı sunacaktır. Yaşanılan tecrübeler göstermiştir ki, iletişim kanalları açık olduğunda birçok sorun hızlıca çözüme kavuşturulmuştur.
- Hristiyanlara karşı nefret söylemleri, 2021 yılında, önceki yıla göre artmaya başlamıştır. Şikâyet edilmesine rağmen zanlıların serbest bırakılması ve cezasızlık hali, ciddi bir endişe ve güvensizlik kaynağıdır. Var olan yasaların yoruma açık olmayacak şekilde güncellenmesi ve nefret söylemi ve nefret suçları ile ilgili yine yoruma açık olmayacak şekilde net ifadeler içeren yasal düzenleme yapılması sorunun çözümü için önemli bir adım olacaktır. Nefret söylemi ve nefret suçu ile ilgili olarak kamuoyunu bilgilendirici, farkındalığı artırıcı KAMU SPOTLARI hazırlanarak yayınlamak ise halkın eğitiminde ve kültür düzeyinde paradigma değişikliğinin önünü açacaktır.

- Türkiye’de tarihsel olarak kilise binaları bulunmayan Protestan toplumu için ibadet yeri kurma sorunu, yıllardır devam eden ve bir türlü çözüme kavuşturulmamış, dini dışı vurma hakkının temel bir unsuru olarak güncelliğini korumaktadır. Bu konuda acil olarak merkezi ve yerel yetkililerin gereken adımları atmaları gerekmektedir. Hristiyanların da mescit benzeri küçük ibadet yerleri (şapel) kurabilmelerinin önü açılmalıdır. Belediyeler, Kültür Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve diğer resmi kuruluşlar, ellerinde bulunan ve amacı dışında kullanılan kilise binalarını en azından pazar günleri ve/veya dini bayramlarda kilise cemaatlerinin kullanımına açmalıdır. Yeni ibadet yerleri kurulması için arsa tahsisi vb. konularda kolaylaştırıcı tutum alınmalıdır.
- Kilise derneklerinin yaşadığı sorunlar göz önüne alınarak, özellikle dini amaçla toplanma ve dini yayma, ibadet konusunda haklarının güvence altına alınması gerekmektedir.
- Pandemi sürecinde uygulanan kısıtlamalarda Hristiyan vatandaşlarında durumları göz önüne alınmalıdır.
- İnsan hakları eğitimi çerçevesinde, ilgili kamu görevlilerine din ve vicdan özgürlüğü hakkının içeriği konusunda eğitim verilmelidir.
- Ajanlaştırma çalışmaları yerine açık iletişim kanalları açılmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı’nın, Hristiyan ailelerin ve çocukların maruz kaldıkları ve maruz kalma riskleri bulunan sosyal baskıyı ve damgalanmayı göz önünde bulundurarak, şikâyet edilmesini beklemeden, okullarda ve sınıflarda gayrimüslim öğrencilerin haklarını gözetmesi ve okulları muafiyet konusunda düzenli olarak bilgilendirmesi beklenmektedir. Bir arada yaşamaya ve inançlara saygıya dayalı kültürün gelişmesi konusunda temenninin ötesinde adımlar atılmalı ve uygulama denetlenmelidir.
- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin zorunluluğu kaldırılmalı, kişi inancını açıklama zorunluluğundan kurtulmalıdır.
- Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin zorunluluğu kaldırılmıyorsa bile muafiyet hakkı için kişinin beyanı esas alınmalıdır.
- Toplum içinde farklı dinlere mensup kişilere karşı anlayış ve bu kişilerin de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak eşit haklara sahip olduğu fikri ve bir arada yaşama kültürü, başta Milli Eğitim Bakanlığı aracılığıyla olmak üzere, merkezi ve yerel yönetimlerce aktif olarak gündeme getirilmeli ve teşvik edilmelidir.
- İfade ve basın özgürlüğüne saygı çerçevesinde, medyada yer alan hoşgörüsüzlüğe, nefret söylemine, kışkırtmaya ve ayrımcılığa neden olabilecek yazılı ve görsel yayınlar hakkında, hızlı ve etkin bir şekilde denetim mekanizması kurulması gerekmektedir. Adli makamların şikâyet beklemeden nefret suçları ve söylemleri ile ilgili resen harekete geçmeleri sağlanmalıdır. Bu sadece Protestan Hristiyanların değil, bütün dezavantajlı grupların hayati derecede önemli olan ihtiyacıdır.

- Yerel medya mensuplarının (muhabir ve köşe yazarlarının) nefret söylemi konusunda bilinçlendirilmesi, farkındalık oluşturulması için eğitime tâbi tutulması için gerek basın meslek kuruluşlarının gerekse diğer sivil toplum örgütlerinin çalışma yapması gerekmektedir.
- Sosyal Medya şirketlerinin Türkiye ofislerinde veya Türkçe bölümlerinde özellikle denetleme biriminde görevli personele nefret söylemi konusunda bilinçlendirme eğitimi verilmeli ve bu yöndeki şikayetlerin daha sıkı bir şekilde denetlenmesi, bu paylaşımların yapıldığı hesapların kapatılmasının yanı sıra aynı kişilerin yeni hesap açarak daha da nefret dolu paylaşım yapmasının önüne geçilecek mekanizma veya algoritmalar oluşturulmalıdır.
- Yabancı uyruklu Protestan Toplumu üyelerinin büyük bir şok ile ani şekilde ülkemize sokulmama uygulaması kaldırılmalıdır. Herhangi bir suç iddiası olmadan, sadece dini inançlarından dolayı insanların maruz kaldığı bu durum sonlandırılmalıdır. Ülkemizde kalması uygun görülmeyen kişilerin objektif, hukuka dayalı ve herkes için geçerli uygulamalara tabi tutulması gerekmektedir.

Saygılarımızla,
Protestan Kiliseler Derneği